Θοδωρής Βουρεκάς*

«ΔΙΑΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΧΡΕΟΥΣ ΟΡΙΣΤΙΚΗ, ΑΥΤΗ ΕΙΝΑΙ Η ΑΠΑΝΤΗΣΗ Η ΕΡΓΑΤΙΚΗ»

Είναι ένα επίκαιρο σύνθημα των δρόμων του αγώνα.

Ας δούμε όμως αναλυτικά το πώς και το γιατί.

1. **Ποιο είναι και πως διαμορφώνεται σήμερα το χρέος (δημόσιο και ιδιωτικό).**

Το χρέος δεν είναι προφανώς φαινόμενο ελληνικό, ούτε φαινόμενο του ευρωπαϊκού Νότου, ούτε καν φαινόμενο των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών του τρίτου κόσμου, όπως συνέβαινε παλιότερα. Το χρέος είναι πλέον παγκόσμιο, πλανητικής κλίμακας και το πιο παράδοξο και σημαντικό είναι πως αφορά κυρίως τις ανεπτυγμένες καπιταλιστικές χώρες και μάλιστα τον πυρήνα τους.

Κάποια ενδεικτικά εντυπωσιακά στοιχεία: Το παγκόσμιο σήμερα χρέος (ιδιωτικό και δημόσιο) φτάνει στο ασύλληπτο ύψος των 224 τρις δολαρίων, δηλ. στο 300% περίπου του παγκόσμιου πλούτου. Το 2007 ήταν ήδη πελώριο, έφτανε στο 270% και μετά την κρίση του 2008 εκτινάχτηκε στα σημερινά ύψη.

Από αυτό το χρέος ΗΠΑ-ΕΕ-Ιαπωνία είναι επιβαρημένες με το 70%, σε αντίθεση με ό,τι κλασικά συνέβαινε με τις νεοαποικιακές πρακτικές, βαρύνοντας τις «αναπτυσσόμενες» χώρες, ως μηχανισμός υποδούλωσης τους.

Από το παγκόσμιο τώρα κρατικό χρέος το 55% βαρύνει και πάλι τις ΗΠΑ-ΕΕ-Ιαπωνία (σε απόλυτες τιμές 56 τρις δολάρια). Έχουμε λοιπόν μπροστά μας μια τερατώδη, ανεξέλεγκτη, παγκόσμια χρεομηχανή.

2. **Πως και γιατί δημιουργήθηκε αυτό το παγκόσμιο χρέος;**

Οι ρίζες φτάνουν στη λεγόμενη «πετρελαϊκή» κρίση του 1973-75. Από τότε ξεκινούν αναδιαρθρώσεις σε βάρος του κόσμου της εργασίας και του κοινωνικού κράτους με σκοπό

την ανάταξη της κερδοφορίας. Η αντιμετώπιση είναι πρόσκαιρη, παρά την διεύρυνση της εκμετάλλευσης, παρά την τρομακτική λεηλασία από το διεθνές κεφάλαιο των χωρών του καταρρεύσαντος υπαρκτού στη δεκαετία του ’90 και παρά την προσωρινή ανάνηψη της κερδοφορίας του κεφαλαίου, λόγω της μεγάλης τεχνολογικής επανάστασης της πληροφορικής και των εφαρμογών της στην παραγωγή.

Έχουμε όμως νέα καμπή! Είναι η κρίση του 2000-2001 των επιχειρήσεων νέας τεχνολογίας, η αποκληθείσα «κρίση dot com». Η κάμψη της κερδοφορίας επανέρχεται ως άλλος εφιάλτης. Αυτό δημιουργεί πλεονάζοντα, λιμνάζοντα κεφάλαια. Είναι το αποτέλεσμα της βαθιάς δομικής, καπιταλιστικής κρίσης που υποβόσκει. (Το πώς και το γιατί της καπιταλιστικής κρίσης είναι θέμα μια άλλης συζήτησης.) Γι’ αυτό αναζητούνται νέοι δρόμοι κερδοφορίας με την αξιοποίηση των λιμναζόντων κεφαλαίων μέσα από τη γιγάντωση και «απελευθέρωση» του χρηματοπιστωτικού κεφαλαίου. Μορφές υλοποίησης αυτής της γιγάντωσης είναι η πρωτοφανής διεθνοποίηση και οι ασύλληπτες κερδοσκοπικές πρακτικές και καινοτομίες με την εμφάνιση των λεγόμενων σύνθετων χρηματοπιστωτικών προϊόντων, όπως είναι τα παράγωγα. Μάλιστα, η διασπορά τους σε παγκόσμια κλίμακα, μαζί με τα ασφάλιστρα κινδύνου (CDS) και άλλες δικλείδες θεωρήθηκε πως μηδένιζαν τους κινδύνους της κατάρρευσης. Αξίζει να σημειώσουμε πως το σύνολο αυτών των παραγώγων το 2012, τέσσερα χρόνια μετά το ξέσπασμα της κρίσης, ξεπερνούσε το 12πλάσιο του παγκόσμιου πλούτου.

3. **Το χρέος είναι ακριβώς πλευρά της γιγάντωσης του χρηματοπιστωτικού συστήματος ή ακριβέστερα, μια παράλληλη δομή.**

Έχουμε την κατασκευή, στην κυριολεξία, μιας τεράστιας αγοράς χρέους με έμφαση στα κρατικά ομόλογα. Αναδύεται έτσι μια επιβλητική παγκόσμια χρεομηχανή, πέρα και πάνω από τα κράτη, που αποδίδει τεράστια κέρδη από τους τόκους και τα χρεολύσια στα επενδυμένα στην αγορά χρέους κεφάλαια, που είχαν προκύψει από την προηγούμενη περίοδο ικανοποιητικής κερδοφορίας.

4. **Πώς κατασκευάζεται και πώς πριμοδοτείται η παγκόσμια «αγορά χρέους»;**

Σε πρώτη φάση δημιουργείται η ανάγκη δανεισμού και δημιουργίας του χρέους στο πλαίσιο του διεθνοποιημένου χρηματοπιστωτικού συστήματος με την διεύρυνση των καταναλωτικών αναγκών για τους ιδιώτες και τη διεύρυνση του δημόσιου χρέους μέσα από τη διαρκή δημιουργία κρατικών ελλειμμάτων. Πώς και γιατί όμως δημιουργούνται διαρκώς κρατικά ελλείμματα, παρά τις υποτίθεται έγκαιρες παρεμβάσεις για δημοσιονομική σταθερότητα και

το δόγμα των ισοσκελισμένων προϋπολογισμών, ήδη από την περίοδο Κλίντον-Μπλερ;

Συγκεκριμένα, τα ελλείμματα προέρχονται:

α) Από τη χωρίς προηγούμενο φοροασυλία του κεφαλαίου. Για παράδειγμα, το 2013 βρίσκονται 32 τρις δολάρια παρκαρισμένα σε υπεράκτιες, ενώ το μισό παγκόσμιο εμπόριο διενεργείται μέσα από φορολογικούς παραδείσους.

β) Από την κρατικο-μονοπωλιακή διαπλοκή με κύριες εκφράσεις τα μεγάλα έργα, τις μεταφορές, την ενέργεια, τις αγορές οπλικών συστημάτων, την εμπορία φαρμάκων, τομείς όπου ανθούν τα γνωστά σκάνδαλα.

γ) Από τις ιδιωτικοποιήσεις που προκαλούν μείωση των κρατικών εσόδων μακροπρόθεσμα.

δ) Από την εκτίναξη του χρέους το 2008 με τα γιγαντιαία πακέτα διάσωσης των τραπεζών. Έτσι, π.χ. στην ΕΕ διατίθενται 4,6 τρις ευρώ μόνο τη διετία 2008-2009, οπότε και το μέσο έλλειμμα των 27 χωρών της ΕΕ τριπλασιάζεται, από 2,3% στο 6,8%!

Για την ικανοποίηση της ζήτησης χρέους (δηλαδή της ζήτησης δανείων) διαμορφώνεται μια τεράστια χρηματοπιστωτική αγορά με δομημένους μηχανισμούς στήριξης και αναπαραγωγής, όπως είναι π.χ. οι οίκοι πιστοληπτικής αξιολόγησης, τα επιτελεία οικονομικών αναλυτών, μαζί με τα διαπλεκόμενα διεθνή ΜΜΕ.

5. **Τα κυρίαρχα προπαγανδιστικά ψεύδη για το χρέος.**

Αιτία του χρέους είναι άραγε το μεγάλο Δημόσιο και η υπερπληθώρα δημοσίων υπαλλήλων; Τότε πώς οι ΗΠΑ με τον μικρότερο αναλογικά αριθμό δημοσίων υπαλλήλων γίνονται παγκόσμιοι πρωταθλητές του χρέους;

Το χρέος δημιουργείται επειδή καταναλώνουμε περισσότερα από όσα παράγουμε; Τότε, η Ιαπωνία στην οποία άνθρωποι πεθαίνουν από υπερεργασία, πώς και έχει χρέος ίσο με το 200% του ΑΕΠ της;

Μήπως είναι τα ελλείμματα; Η ακαμψία στην αγορά εργασίας; Η έλλειψη ανταγωνιστικότητας; Τότε πώς η Κίνα μέσα σε 7 χρόνια, από το 2007 μέχρι και το 2014, τετραπλασίασε το δημόσιο χρέος της; Κι αυτό παρόλο που εμφάνιζε πλεονάσματα, μέσο ποσοστό ανάπτυξης 7%, ενώ δεν υπάρχει κανένα κατοχυρωμένο εργασιακό δικαίωμα και το μέσο εργατικό ημερομίσθιο δεν ξεπερνά τα 2 δολάρια;

6. **Ελλάδα – “PIGS”. Τα κρατικά χρέη χτυπάνε κόκκινο.**

Η έκρηξη των δημοσιονομικών ελλειμμάτων και συνεπώς του δημόσιου χρέους των χωρών αυτών συνδέεται με την ανισότιμη και ανισόμετρη ένταξή τους στην ΕΕ. Είναι αυτό που συμπυκνώνει η γνωστή έκφραση πως τα πλεονάσματα του Βορρά είναι τα ελλείμματα του Νότου.

Συγκεκριμένα, η ένταξη των χωρών αυτών και ειδικότερα της χώρας μας στην ΕΕ οδηγεί μεταξύ άλλων, πέρα από τη βασική επιδίωξη της εργασιακής απορρύθμισης, στην παραγωγική καταβαράθρωση μέσα από την καταστροφή ζωτικών κλάδων της εγχώριας παραγωγής, όπως είναι ο αγροτικός τομέας, η μεταποίηση, η ναυπηγική δραστηριότητα, η κλωστοϋφαντουργία κ.ά. Το γεγονός αυτό καταλήγει σε δραστική μείωση των αντίστοιχων κρατικών εσόδων, που εκτινάσσει ακόμη περισσότερο το χρέος της χώρας μας. Βέβαια η χώρα μας έχει υποστεί την πιο βίαιη παραγωγική καταβύθιση στο πλαίσιο της ΕΕ και της Ευρωζώνης, αλλά και μεταξύ των “PIGS”.

Από την άποψη αυτή είναι ενδεικτική η εξέλιξη του δημόσιου χρέους στη χώρα μας από το 1980 μέχρι σήμερα:

1980: 20%, 1990: 80%, 1993: 99%, μέχρι και το 2009 κυμαίνεται από 100% έως 110%, το μοιραίο έτος 2010 φτάνει στο 124% και σήμερα το 2015 έχει φτάσει στο ασύλληπτο ύψος του 177%.

Είμαστε μπροστά σε μια τέλεια αδυσώπητη χρεομηχανή γέννημα-θρέμμα της παγκόσμιας καπιταλιστικής κρίσης, που σέρνεται από το 1973 και φτάνει το 2008 στον παροξυσμό της.

7. **Και ενώ τόσες χώρες χρωστούν, γιατί η κρίση χρέους πλήττει με τόση ένταση τα “PIGS”;**

Τα πράγματα κυλούν ομαλά όσο η επαναλαμβανόμενη χρηματοδότηση του χρέους και η «αγορά χρέους» δουλεύουν ρολόι το πλαίσιο ενός υπερ-γιγαντιαίου διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος μέσα από το οποίο βρίσκουν διέξοδο τεράστια λιμνάζοντα κεφάλαια στην αναζήτηση κέρδους. Η αναζήτηση κέρδους με αυτόν τον τρόπο, εξαιτίας της καθήλωσης της κερδοφορίας στο παραγωγικό επίπεδο, αποτελεί και τη βαθύτερη αιτία της σύγχρονης ιστορικής καπιταλιστικής κρίσης, όπως προαναφέραμε.

Όταν ο κίνδυνος κατάρρευσης του γιγαντιαίου χρηματοπιστωτικού συστήματος που στηρίχτηκε σε φούσκες, όπως εκείνη της Lehman Brothers, κάνει την εμφάνισή του το 2008,

η «αγορά χρέους» περνάει κι αυτή σε κρίση. Μιλάμε για φούσκες, γιατί οι τράπεζες διακινούν κεφάλαια μέχρι και 30 φορές μεγαλύτερα από το ενεργητικό τους –το σύνολο της αξίας των μετοχών και των καταθέσεων– παράλληλα με την παράλογη διόγκωση των παραγώγων. Παρά τα γιγαντιαία κρατικά πακέτα διάσωσης των τραπεζών, η τραπεζική πίστη δεν αποκαθίσταται. Έτσι, η επαναχρηματοδότηση του ήδη τεράστιου χρέους των αδύναμων χωρών του Νότου, που παύουν να είναι αξιόχρεες λόγω της απόσυρσης της εμπιστοσύνης των αγορών, σταματά απότομα. Είναι τότε ακριβώς που ακούμε οι περισσότεροι για πρώτη φορά να γίνεται λόγος για τα περίφημα spreads.

Μετά έρχονται τα μνημόνια για τη διαχείριση δήθεν του δημόσιου χρέους, με πρακτικές καταβύθισης του εργατικού εισοδήματος, σχεδιασμένης κατάρρευσης του ασφαλιστικού συστήματος, εκτίναξης της ανεργίας σε πρωτοφανή ύψη για ειρηνική περίοδο, καταστροφικής εκκαθάρισης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και εντέλει συρρίκνωσης του ΑΕΠ, που οδηγούν σε ένα φαύλο ατέρμονα κύκλο, όλο και πιο επαχθούς δανεισμού για να αποπληρώνεται ο εκάστοτε προηγούμενος.

Έτσι, το χρέος από 124% του ΑΕΠ το 2010 σκαρφαλώνει σήμερα στο απρόσιτο ύψος του 177% του ΑΕΠ, που οδηγεί σε απόλυτη επιτροπεία και σε επ’ αόριστον κάθετο πολιτικό έλεγχο από τα ηγεμονικά ευρωπαϊκά κεφάλαια, με προεξάρχον το γερμανικό.

8. **Ποιοι είναι οι στόχοι και ποιες οι βαθύτερες επιδιώξεις του ευρωπαϊκού κεφαλαίου πάνω στη συγκυρία της κρίσης, με αφορμή την υπόθεση του χρέους;**

Ο πραγματικός στόχος των δανειστών βέβαια, δεν ήταν η διαχείριση του χρέους, αλλά η διάσωση των ευρωπαϊκών τραπεζών (κυρίως Γερμανίας, Γαλλίας, Ολλανδίας) και του ευρώ, που ως παγκόσμιο αποθεματικό νόμισμα έχει τεράστια σημασία για τη χρηματοδοτική πρόσβαση των ευρωπαϊκών πολυεθνικών και τη δυναμική τους, καθώς και για τους γενικότερους ιμπεριαλιστικούς μηχανισμούς της ΕΕ.

Παράλληλα, εκτυλίχτηκαν πρωτοφανούς αγριότητας αρπακτικές πρακτικές στο όνομα αντιμετώπισης του ελληνικού χρέους. Έτσι π.χ. το γερμανικό κεφάλαιο, από τη διαχείριση του ελληνικού χρέους, αποκόμισε 41 δις ευρώ την καταραμένη πενταετία 2010-2014. Επίσης, είναι γνωστό πως η ΕΚΤ, ακόμη και στις συνθήκες κρίσης χρέους, συνεχίζει να μη δανείζει απευθείας τα κράτη, αλλά τις ιδιωτικές τράπεζες που με τη σειρά τους δανείζουν το δημόσιο, προσποριζόμενες έτσι τεράστια κέρδη από τη διαφορά επιτοκίων δανεισμού, σε βάρος των κρατών και τελικά των υποτελών τάξεων.

Φυσικά, σε ένα δεύτερο αλλά σοβαρότερο επίπεδο τα μνημόνια αξιοποιούνται για να επιβληθούν χωρίς σοβαρές αντιστάσεις σαρωτικές ανατροπές εργασιακών, λαϊκών και κοινωνικών, δημοκρατικών δικαιωμάτων ως δοκιμαστικές αφετηρίες για όλους τους ευρωπαϊκούς λαούς. Εγκαινιάζεται έτσι ένα ακραίο σύστημα φονικού, ολοκληρωτικού καπιταλισμού, που διεκδικεί τη γενίκευσή του. Ο καπιταλισμός αλλάζει σελίδα και περνάει σε νέα υπεραντιδραστική φάση. Αυτό αποτελεί και το δραματικό βάθος των σημερινών εξελίξεων.

9. **Το ελληνικό δημόσιο χρέος και η απαίτηση της διαγραφής του.**

Το χρέος στο σύνολό του, ιδιωτικό και δημόσιο, όπως προαναφέραμε, δημιουργήθηκε για τις ανάγκες του κεφαλαίου και υπηρετεί την τερατώδη παγκόσμια χρεομηχανή. Αν μιλούσαμε λίγο πιο συγκεκριμένα για το ελληνικό δημόσιο χρέος θα βλέπαμε πως το συναποτελούν οι φοροαπαλλαγές, τα θαλασσοδάνεια και οι χαριστικές ρυθμίσεις στις πολυεθνικές, στους εργολάβους, με την υπερκοστολόγηση των δημόσιων έργων και φυσικά στους τραπεζίτες. Επιπλέον, στο χρέος συσσωρεύονται οι τεράστιες, για το μέγεθος της χώρας, αμυντικές και νατοϊκές δαπάνες, τα φαραωνικά έργα τύπου Ολυμπιάδας, οι μίζες και οι αρπαχτές που τα συνοδεύουν. Συσσωρεύονται ακόμη οι αρνητικές συνέπειες στα δημόσια οικονομικά από την ένταξη στην ΕΕ – ΟΝΕ, εξαιτίας της παραγωγικής καταβαράθρωσης της χώρας, της απελευθέρωσης της αγοράς και της διακίνησης των κεφαλαίων, που προκαλούν με τη σειρά τους έναν ακόμη κύκλο υπερδανεισμού. Τέλος, αθροίζονται και τα τεράστια πακέτα των μνημονιακών δανείων για τη διάσωση των Ευρωπαϊκών τραπεζών και του ευρώ.

Αξίζει να προσθέσουμε πως το χρέος είναι χρυσοπληρωμένο από τον ελληνικό λαό. Είναι ενδεικτικό από την άποψη αυτή πως την περίοδο 1992-2014 ο λαός μας πλήρωσε, λόγω του εξωφρενικού κόστους εξυπηρέτησης του χρέους, 592 δις ευρώ σε τοκοχρεολύσια και παράλληλες δαπάνες, σχεδόν το διπλάσιο του σημερινού χρέους. Σήμερα εμφανίζεται να χρωστά 320 δις ευρώ και το 2020 υπολογίζεται να χρωστάει το λιγότερο άλλα 300 δις ευρώ και ο χορός συνεχίζεται τουλάχιστον μέχρι το 2057.

Τα παραπάνω νομιμοποιούν τη λαϊκή απαίτηση για ολοκληρωτική, αλλά και μονομερή διαγραφή του δημόσιου χρέους. Δεν μπορεί να υπάρχει διάκριση καλού και κακού χρέους. Το χρέος δημιουργήθηκε στο σύνολό του για να υπηρετήσει τις ανάγκες του κεφαλαίου μέσα από την αντιλαϊκή-φιλοκαπιταλιστική λειτουργία του κράτους. Δεν μπορεί να πληρώνει ο λαός τα δάνεια που ξεκοκαλίζει σε τελική ανάλυση το κεφάλαιο.

10. **Αναγκαία λαϊκή διεκδίκηση πρέπει να είναι επομένως η στάση πληρωμών και**

στη συνέχεια η μονομερής και συνολική διαγραφή του χρέους τώρα.

Πως; Από μια κυβέρνηση, που δε θα της αφήνει άλλη επιλογή ένας κινητοποιημένος και οργανωμένος λαός.

Διεκδικούμε τη διαγραφή του χρέους και μάλιστα μονομερώς. Κάθε άλλη πρακτική, που προϋποθέτει συμφωνία με τους πιστωτές καταλήγει σε βάρος των λαϊκών συμφερόντων. Διαφωτιστική από την άποψη αυτή είναι η εμπειρία του PSI το 2012. Ακόμη, οποιεσδήποτε άλλες προσεγγίσεις, όπως ελάφρυνση, επιμήκυνση και πάγωμα αφενός νομιμοποιούν το χρέος στη λαϊκή συνείδηση κι αφετέρου μεταφέρουν τα βάρη στις επόμενες γενιές. Πριν απ' όλα όμως διαιωνίζουν τον οικονομικό-πολιτικό έλεγχο από τα διεθνή κέντρα του κεφαλαίου καταργώντας κάθε έννοια δημοκρατίας.

Η διαγραφή του χρέους είτε στο μεγαλύτερό του μέρος, είτε συνολικά είναι εφαρμοσμένη διαχρονική παγκόσμια πρακτική, υποστηριζόμενη κι από το όποιο διεθνές δίκαιο, με την πρόταξη της ανάγκης επιβίωσης των λαών έναντι των συμφερόντων των δανειστών. Σύμφωνα με αναλυτές, έχουν πραγματοποιηθεί 250 στάσεις πληρωμών σε παγκόσμια κλίμακα από το 1800, που άρχισαν να καταγράφονται, μέχρι σήμερα. Η υποταγή στα δεδομένα της ευρωπαϊκής και παγκόσμιας χρεομηχανής και όχι η διαγραφή είναι ο δρόμος που οδηγεί με σιγουριά το λαό μας στα βράχια της κοινωνικής καταστροφής. Προφανώς, η στάση πληρωμών και η πληρωμή του χρέους πρέπει να γίνει απαίτηση όλων των λαών διεθνώς, ανεξάρτητα από τους διαφορετικούς βαθμούς ωρίμανσης σε κάθε χώρα ξεχωριστά. Επομένως, η μονομερής διαγραφή του ελληνικού χρέους έχει και μια ισχυρή διεθνιστική διάσταση, που δεν πρέπει να υποτιμούμε.

Ακόμη και τα ατελή, αντιφατικά σε πολιτικό και κοινωνικό επίπεδο παραδείγματα της Αργεντινής, του Ισημερινού και της Ισλανδίας δείχνουν τις θετικές δυνατότητες που υπάρχουν από τη μονομερή διαγραφή του χρέους, πόσο μάλλον αν η διαγραφή συνδεθεί με το κοινωνικό ζήτημα και επομένως με την υπόθεση της αντικαπιταλιστικής ανατροπής, δηλαδή με την αποκατάσταση της κυριαρχίας των πολλών, των εργαζομένων και της κοινωνικής πλειοψηφίας. Είναι προφανές πως η άμεση στάση πληρωμής και η μονομερής διαγραφή του χρέους πλήττουν ευθέως εκτός από το ΔΝΤ, τα κράτη-μέλη, δηλ. τις αντίστοιχες ελίτ, και τους ειδικούς θεσμούς που δημιούργησε η ΕΕ από το 2010 (EFSM, EMS). Μιλάμε εδώ για ένα αντιδραστικό πλαίσιο μηχανισμών εφάμιλλων του ΔΝΤ, που έχουν ως αποστολή τους να πληρώσουν οι λαοί την κρίση χρέους και όχι οι ευρωπαϊκές ολιγαρχίες. Γίνεται επομένως φανερό, πόσο άρρηκτα δεμένο είναι το ζήτημα της διαγραφής του χρέους με το ζήτημα της ρήξης και τελικά της διπλής εξόδου από το ευρώ και την ΕΕ.

Προφανέστατα, χρειαζόμαστε ένα ευρύτερο πολιτικό σχέδιο που θα προβλέπει τη λήψη μιας σειράς και άλλων σοβαρών φιλολαϊκών μέτρων με κόμβο την έξοδο από το ευρώ και την ΕΕ –όπως είναι π.χ. η εθνικοποίηση των τραπεζών καθώς και των επιχειρήσεων στρατηγικής σημασίας χωρίς αποζημίωση και με εργατικό έλεγχο, ο έλεγχος της διακίνησης κεφαλαίων, η δίκαιη, δηλαδή η βαριά φορολογία του κεφαλαίου– μέτρα που όλα μαζί θα αφαιρέσουν πλούτο, δύναμη και εξουσία από την κυρίαρχη τάξη. Σήμερα, με αφορμή και το ζήτημα του χρέους φαίνεται περισσότερο από ποτέ αναγκαία η επιδίωξη μιας άλλης ανθρωποκεντρικής κοινωνίας. Χρειάζεται δηλαδή να φέρουμε στο προσκήνιο με σύγχρονο τρόπο την πάλη για τον «σοσιαλισμό που δε γνωρίσαμε», την εργατική δημοκρατία και τελικά τον επαναθεμελιωμένο κομμουνισμό του μέλλοντός μας, σύμφωνα με τη μαρξική εκδοχή του, την εκδοχή της αυτοκυβερνώμενης κοινωνίας, την εκδοχή της «αυτοδιεύθυνσης των ανθρώπων και της διεύθυνσης των πραγμάτων», που είναι «το πιο εκπληκτικό και πιο μεγάλο».

* *Ομιλία σε εκδήλωση της ΑΝΤΑΡΣΥΑ στα Γιαννιτσά, Απρίλης 2015*